

Twee Meisjes

1996

Raymond van het Groenewoud

Een enkele keer liep ik de Vlaamse zanger Raymond van het Groenewoud (1950) wel eens tegen het lijf. Tot een echt gesprek kwam het nooit. Het bleef bij vluchtig handen schudden, een onhandig geformuleerd compliment dat ik hem in de gauwigheid toevoegde. Meer niet. Dan was hij alweer weg. Misschien maar beter ook. Je helden moet je niet te goed leren kennen. Bovendien is er voldoende over hem geschreven om me een beeld te kunnen vormen van wie hij is. Maar het echte verhaal van Raymond, in Amsterdam geboren maar opgegroeid in België, schuilt natuurlijk in de talloze liedjes die hij schrijft. In dat wat hij ons te vertellen heeft. De breekbare mengeling van humor, levensvreugde en ongerustheid die erin doorklinken. En, het mooiste van alles, de taal die hij laat balanceren op de dunne lijnen van zijn muziek. Het lijkt soms alsof de woorden de melodie uitschrijven.

Nog steeds schrijft Raymond van het Groenewoud liedjes, nog steeds treedt hij op, en altijd weer is er die exotische smeltkroes van melodieën waarbij de tekst over de randen schuimt en waarvan hij je met zijn gulle stem onbaatzuchtig laat proeven. Zo maakte hij in 2015 *Schandalig Content*.

U moet niet bang zijn
 Het liedje duurt niet lang
 Straks komt het vuile nieuws

Per kilo in de krant
Maar nu moet ik het vertellen
Ik weet niet of u er nog bent
Het is toch mijn schuld niet
Ik ben schandalig content

Een soepel jazzy ritme draagt deze vederlichte woorden die vertellen dat Van het Groenewoud zich bijna schaamt voor het liefdesgeluk dat hij voelt terwijl hij heel goed weet dat er in de wereld weinig reden tot vreugde is. Hij realiseert zich dat het schandalig is, maar hij is toch content. Door de woorden van Van het Groenewoud valt lentelicht. Ook als zijn onderwerp serieus is, en dat is het vaak, zijn woordgebruik maakt het verteerbaar, aantrekkelijk zelfs en heel vaak poëtisch. Door juist zware woorden te vermijden, de mineur te omzeilen met een stem die door een ruwe doek lijkt te zijn opgewreven, weet hij ons hart te vinden.

Het album waarop hij daar naar mijn gevoel het best in slaagt is *Ik Ben God Niet* (1996). Dat leidt ons door het landschap van zijn ziel. Je gelooft je oren bijna niet. Het is zijn universum. Zijn ingehouden woede, maar ook zijn radeeloosheid, zijn verlangen naar liefde, zijn spot, zijn humor. Dit alles getoonzet op melodieën die voortkomen uit hetzelfde brein, maar die in regenboogkleuren opbloeien. Het is rockmuziek, pop, Latijns-Amerikaans. Zo'n beetje van alles. Van het Groenewoud wordt door gedreven muzikanten begeleid, onder wie de Nederlandse saxofonist Bertus Borgers (1947) die het album samen met percussionist César Janssens (1957) produceerde. Zij begrijpen wat Van het Groenewoud van ze vraagt.

In het landschap van Van het Groenewoud kunnen we zomaar Hollanders tegen het lijf lopen. Hij heeft beslist geen hekel aan ons, zo lijkt het, maar pas op, onder de tekst gaat een cynisch addertje schuil:

Ze hebben gelijk...
Ze hebben gelijk...
Alles moet kunnen, niks mag
Alles moet kunnen, ja toch!

Het is het aardigste spotlied over ons land dat ik ken. Het nummer eindigt met het woord *paaltjes*, waarmee Van het Groenewoud ongetwijfeld onze regelzucht ironiseert. Het gebied waar we doorheen trekken is beslist geen paradijs, eerder een plaats waar het verlangen naar liefde groot is, maar waar helaas zicht is op een wereld die slecht is. In *Hou Me Vast* zingt hij:

Ik zie een slechte wereld
Ik zie het vals vertoon
Enge mannen
Valse plannen
Dwaasheid is 's werlds loon

In dit nummer schreeuwt hij zijn verlangen uit naar betere tijden. Een indringende gitaarsolo zet een uitroepteken. Geen paradijs dus, en ik ben God niet, zingt Van het Groenewoud, want:

God woont aan de overkant

Deze zin verdient te worden uitgehouwen in steen. Van het Groenewoud heeft het zeldzame talent om met enkele woorden duidelijk te maken hoe hij in het leven staat. Hij is zich bewust van zijn tekortkomingen. Dat laat hij zijn geliefde ook weten, je moet me maar accepteren met al mijn gebreken. Ik ben God niet.

Maar in de ziel van Van het Groenewoud woelt niet alleen zijn eigen onvermogen, het verlangen naar liefde. Er is ook de dierlijkheid van seks. Of, zoals hij het noemt, goesting.

Het komt erop neer dat niet alleen hij, maar iedereen, de hele wereld, zelfs Herman van Veen, wordt beheerst door honger naar lichamelijke liefde. Het is een confronterende tekst. De eerste vraag liegt er dan ook niet om:

Mijne heren! Wát was er het eerst?

Uitgesproken, overigens, door acteur Jan Declair. Goesting was misschien wel het eerste gevoel dat opspeelde in het paradijs. Het is bijna met spijt dat Van het Groenewoud vaststelt dat goesting hem zo beheerst, maar hij troost zich met de gedachte dat iedereen erdoor geobsedeerd wordt. Goesting laat je nooit met rust. Een stomend lied.

Ik zit aan mijn bureau (Goesting!)
Hier zit ik in mijn auto (Goesting!)
Ik wandel door de stad (Goesting!)

Maar de meeste indruk in het landschap dat we verkennen maken toch de stillezens die we tegenkomen. We staan nu aan de rand van de zee. Dit zingt Raymond in *Lied Van De Zee*:

Verlost van het woord
Verlost van de zin
Er is geen houvast
Er is geen begin

Hier, slaaf aan de rand
Zonder verstand
Niets te verwachten

Zwijg, wandel en denk
Wandel, vergeet
Duizend gedachten

Hij hoopt dat de zee alles wat hij denkt zal overstemmen met zijn geweld, dat van alle tijden is. Gewone mensen noemen dit 'uitwaaien', in de beleving van Raymond van het Groenewoud gaat het veel verder. Hij wil alle gedachten die hem beheersen kunnen vergeten als het grijsgele schuim rond zijn voeten speelt.

In dit liedje is de lucht loodgrijs, maar als we verder lopen zien we de zon het strand in een oogverblindend licht zetten. Daar ontdekken we ook *Twee Meisjes*. Het beroemdste lied van Raymond van het Groenewoud, waarover hij zelf ooit zei: 'Daar ben ik heel gelukkig mee. Tekst en muziek kloppen.'

De piano, die Raymond van het Groenewoud zelf bespeelt, formuleert het thema. De akkoorden zijn licht als zandkorrels die even worden opgenomen door de wind, de stem van Raymond ademt de rust van de aanrollende zee op een zomerdag.

Twee meisjes op het strand
Ze lezen modebladen
Ze kijken in het rond
Ze wachten op een prins

Hoe oud zullen die meisjes zijn? Zestien, zeventien? Zoiets. Ze hebben nog hun dromen, grote verwachtingen van het leven. Ze dromen van een prins. Ze zijn onbezorgd. De jeugd hangt ze aan.

Twee meisjes op een plank
Gedragen door de golven
Het branden van de zon

Dan is er de omslag. De zanger-schrijver die dit alles aanziet en die beseft dat de dag ouderdom brengt en de nacht vreemde uren telt:

Het deken is zo zwaar
Een bladzijde slaat om

Het kan bijna niet anders dan dat de twee onbezorgde tienermeisjes hem duidelijk maken dat zijn tijd, zijn leven misschien wel, bijna voorbij is. Het is een benauwende gedachte, opgehangen aan een weemoedig stemmend, betoverend beeld dat steeds terugkomt.

Het album *Ik Ben God Niet* is als een landkaart. Ik ben alle wegen afgelopen. Voor mij was het de beste manier om een scherper beeld te krijgen van het zeldzame talent van Raymond van het Groenewoud. Ik zou in het Nederlandse taalgebied geen veelzijdiger artiest kunnen noemen. Van zijn kwetsbaarheid maakt hij zijn kracht. Hij is oprecht en doet zich niet mooier voor dan dat hij is. Hiermee, zo lijkt hij te zeggen, zullen we het moeten doen. Hij is God niet. Dat klopt. Maar hij heeft wel een goddelijke gave. Hij schonk *Twée Meisjes* het eeuwige leven.